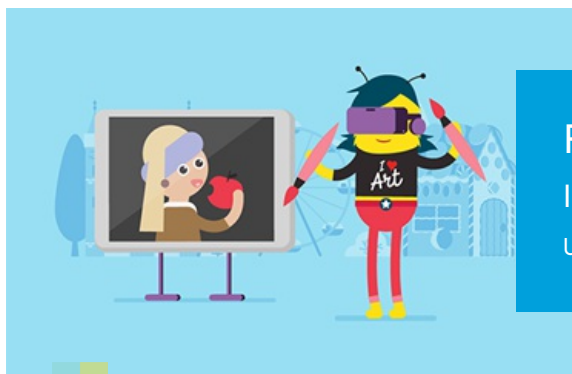

Project: # Tijdstream

Interdisciplinair

Utopie, Groep 7-8

Totempalen vertellen de geschiedenis van een indianenstam. Ze beelden verhalen uit die belangrijk zijn om door te geven. Hebben wij hier ook zulke verhalen van onze voorouders? Hoe bewaren wij onze cultuur? In dit project denken de leerlingen na over deze vragen. Ze bedenken bijvoorbeeld welke gebeurtenissen van nu over vijftig jaar nog de moeite waard zijn om te vertellen. Vervolgens doen ze onderzoek naar het verleden: in welke cultuur leefden hun (groot)ouders toen deze even oud als zij waren? De leerlingen brengen van die tijd de dansen, muziek, kunst, boeken, eetgewoonten, interieurs, etc. in kaart. Tot slot reizen ze naar de toekomst van 2099. Hoe is de wereld dan? En hoe kijken ze dan terug op hun leven? De finale van het project is een tentoonstelling, een multimediaal toekomstfeest of een andere spectaculaire presentatie van de opdrachten.

1. Informatie voor de leerkracht

Welkom!

Je gaat in de klas werken met het lesmateriaal van Cultuuronderwijs op zijn Haags. Voor je aan de slag gaat leggen we je uit hoe je dit project tot een succes kunt maken.

Samen ontdekken

Onze cultuurlessen zijn gebaseerd op de didactiek van procesmatig werken, de leerlingen doorlopen hierbij een creatief proces. Zij worden zich bewuster van zichzelf, hun omgeving en ontdekken op een speelse manier hun creatieve vermogen. Met als kern dat je als leerkracht samen met de leerlingen beleeft, beschouwt, verbeeldt, bedenkt en maakt.

Houdingsdoelen

Bij de introductie, oriëntatie en opdrachten worden kennisdoelen en vaardigheidsdoelen benoemd. Onderstaande houdingsdoelen gelden in het algemeen:

- De leerling toont zich nieuwsgierig en proactief.
- De leerling kan positief-kritisch reflecteren op eigen werk en op dat van anderen.

Tips en aanbevelingen

- We raden je aan meer te lezen over de [opzet van COH](#) en het [DNA van COH](#).
- Bekijk vooral ook de instructie filmpjes over [creatief proces](#) en [filosofisch gesprek](#).
- Overleg en deel je plannen met de icc'er of je cultuurcoach.
- Wij adviseren je het hele project van tevoren door te lezen om je goed voor te bereiden en de mogelijkheden te ontdekken die het project biedt.
- Je kunt het lesmateriaal ook downloaden en printen. Gebruik het smartboard voor het beeldmateriaal.
- Als richtlijn adviseren wij voor het doorlopen van het creatief proces in het hele project, zes tot acht lesmomenten in te plannen. Alle projecten hebben een introductie, oriëntatie en drie opdrachten. Je kunt ervoor kiezen het lesmateriaal aan te passen naar eigen wensen.
- Iedere opdracht heeft dezelfde opbouw: onderzoeken, uitvoeren en presenteren. De reflectievragen kunnen tijdens en na iedere fase van het creatief proces met de individuele leerling of de hele groep besproken worden.
- Nodig eens een [Kunstenaar in de klas](#) uit. Die kan levendig en beeldend over het beroep vertellen dat past bij dit project. Het gerelateerde aanbod bij dit project vind je op onze site.
- Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is ook van grote meerwaarde. Zie [VONK](#) voor het actuele aanbod.
- Bedenk ook van tevoren bij welke onderdelen je ouders kunt of wilt inschakelen. Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is.
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Project specifieke informatie

Over dit project

De leerlingen onderzoeken het begrip tijd en de vergankelijkheid ervan. Ze reizen van verleden naar toekomst en terug. Het begrip Totem wordt geïntroduceerd en staat symbool voor een manier om culturele eigenheid, talenten en kennis te bewaren. In de uitvoerende fase maken de leerlingen werk. Ze verwerken hun onderzoeksresultaten om in overleg en op zelfgekozen wijze in beeld, geluid en beweging een toekomstbeeld vorm te geven.

Doelen

Er worden twee hoofddoelen geformuleerd die specifiek zijn voor het hele project. De doelen zijn op het gebied van kennis en vaardigheden. Aan het eind van het project worden deze doelen met behulp van de succescriteria geëvalueerd op het gebied van zelfregulering: de leerling kijkt terug en blikst vooruit.

Reflecteren

De reflectievragen bij de verschillende fases van het creatief proces kunnen tijdens en na iedere fase met de individuele leerling of de hele groep besproken worden. Zie ook de hand-out: [Rollen van de leerkracht](#).

Algemene benodigdheden

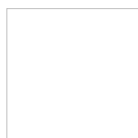
Maak gedurende het hele project gebruik van de volgende ruimtes en materialen:

- klaslokaal of speellokaal
- muziekinstallatie en/of digibord
- digitaal foto- en filmtoestel
- (kleuren)printer
- postervellen en stiften voor de leerkracht om aantekeningen op te maken tijdens gesprekken in de klas

Begrippenlijst Nederlandse taal

Vaktaal	Algemene woorden	Werkwoorden
de trailer de utopie de dystopie de totem de biotechnologie de attributen de omgeving de dansstijl de kunststroming Curriculum Vitae de biografie de bewegingsperformance de compositie de (fysieke) transformatie de soundtrack de cultuur het talent de creativiteit kunst technische mogelijkheden hypermodern futuristisch de compositie	de mindmap de data het DNA de kwaliteit de eigenschap het (uiterlijke) kenmerk vergankelijkheid het profiel de clan het symbool typisch de kenmerken de wetenschap de samenleving ethisch de stadsplanning normen en waarden het milieu de plastische chirurgie	transformeren illustreren implanteren

2. Introductie

Hoofddoel kennis	De leerling legt uit op welke manier cultuur bewaard kan worden en waarom dat belangrijk is.
Hoofddoel vaardigheid	De leerling onderzoekt zijn persoonlijke geschiedenis en vertaalt dit naar een eigen toekomstbeeld.

Benodigdheden

- Er zijn geen extra materialen nodig naast de algemene benodigdheden.

Aan de slag in de klas

Maak een keuze uit onderstaande mogelijkheden om het project te introduceren:

- Bekijk en bespreek de [trailer van de voorstelling Totem](#) van Cirque du Soleil.
- Bespreek de begrippen 'utopie' en 'dystopie' vanuit het thema 'tijd'. Tijd is vergankelijk, veranderlijk en onvoorspelbaar. De ouders van de leerlingen hadden nooit kunnen bedenken hoe de samenleving er nu uit zou zien. De leerlingen kunnen zich alleen een voorstelling maken van hoe het in de toekomst zal zijn.
- Bekijk en bespreek het YouTube-filmpje '[Telling Stories Through Totem Poles](#)', over David Boxley, een kunstenaar afkomstig uit de Tsimshian Tribe uit Alaska.
- De totem is een stamsymbool, een familieteken en een heiligdom. Elke totem vertelt iets over de eigenschappen van de clan. Voer een klassikaal gesprek aan de hand van de volgende vragen:
  - Wat betekent de cultuur van jouw voorouders voor jou?
  - Welke 'totems' ken je uit je eigen cultuur en uit andere culturen? Hoe zou een totem er in de toekomst uit kunnen zien?
  - Een totem bewaart de geschiedenis van de cultuur van een groep, zodat deze niet verloren gaat in de toekomst. Hoe bewaren wij onze geschiedenis en cultuur?

3. Oriëntatie

Benodigdheden

- Er zijn geen extra materialen nodig naast de algemene benodigdheden.

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste oriëntatie-onderdelen: het filosofisch gesprek en het uitvoeren van de eerste opdracht.

Het filosofisch gesprek

Voer naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen:

- Kun je tijd sparen?
- Kun je tijd bewaren?
- Kun je tijd kopen?
- Is er altijd tijd nodig?

Andere invalshoek

- Weten we al iets over de tijd die nog moet komen?
- Wat is belangrijker: de tijd van vroeger, nu of in de toekomst?
- Is het een utopie als je bedenkt hoe de toekomst zal zijn?

Ondersteunende vragen

- Kun je dat uitleggen?
- Wat bedoel je met...?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Betekent wat je zegt...?
- Wat is het verschil tussen ...?
- Denkt iemand daar anders over?

Oriëntatieopdracht

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Vertel de leerlingen het volgende verhaal:
We zijn in het jaar 2099. De wereld ziet er heel anders uit. Bovendien dreigt er iets ernstigs te gebeuren. Culturen en eeuwenoude wijsheiden dreigen verloren te gaan. De mensheid is al eeuwenlang verdeeld in groepen of 'clans' met hun eigen kennis en cultuur. De talenten en kwaliteiten van verschillende clans lijken te verdwijnen. Dat willen we niet. Het talent moet bewaard blijven en versterkt worden. Gelukkig hebben we een Totemlaboratorium waar we onderzoek kunnen doen naar de toekomst. Om het gevaar te analyseren en af te wenden zijn de verschillende clans uitgenodigd. Elke clan kent zijn eigen talent en kwaliteiten. Bij elke clan moeten extra eigenschappen worden ingebracht. De talenten moeten worden versterkt. Dat kan met de moderne biotechnologie. Men hoeft geen generaties meer te wachten tot de nieuwe eigenschappen zichtbaar worden.
2. Verdeel de klas in groepjes van vier tot zes leerlingen. Elk groepje vormt een clan. Elke clan heeft zijn eigen talenten en kwaliteiten. Denk hierbij aan termen als vastberaden, integer, betrokken, zelfverzekerd, kwetsbaar, wilskracht, eigenzinnig, speels, stressbestendig, maatschappelijk betrokken, creatief, flexibel, intelligent, mededogen, dienstbaar, ijdel.
3. Laat de leerlingen per groepje de eigenschappen en talenten van hun clan bepalen. Ze verzinnen, overleggen en beslissen wat hen als clan bijzonder maakt. Vanuit hun rol bedenken de leerlingen vervolgens hoe ze als clan uitblinken; hoe zien die talenten en eigenschappen er bij deze clan uit? Ze geven de clan een passende naam. De clans presenteren zichzelf aan de anderen en vertellen over wie ze zijn.
4. In 2099 kun je jezelf met behulp van de techniek verbeteren. Laat de clans een lijst samenstellen met de talenten en eigenschappen die ze zouden willen ontwikkelen. Wat willen ze behouden? Waar moeten ze tegen worden beschermd? Hoe kunnen ze nog beter worden? De clans verwerken hun lijst in een mindmap, met aan de ene kant de reeds bestaande talenten en eigenschappen en aan de andere kant de gewenste verbeteringen. Bewaar de mindmaps voor bij de onderzoeksopdrachten.

Succescriterium	Bespreek met de leerlingen de opdracht(en): welke onderwerpen gaan zij onderzoeken de komende les of tijd? Formuleer vanuit het filosofisch gesprek en/of de oriëntatie-opdracht, samen met de leerlingen, een succescriterium waaraan zij werken. Een voorbeeld van een succescriterium bij dit project kan zijn: De leerling geeft vorm aan zijn eigen toekomstbeeld vanuit wat hij belangrijk vindt om te bewaren aan cultuur.

4. Onderzoeken

In deze opdracht onderzoeken de leerlingen het verleden vanuit een cultureel-historische context. Zij onderzoeken o.a. hoe de wereld eruit zag toen hun ouders en grootouders jong waren. Deze onderzoeksresultaten worden in de uitvoerende fase gebruikt om toekomstmuziek vorm te geven, hypermoderne bewegingen, scènes over bionische mensen, schrijven toekomst verhalen en maken een gezamenlijke toekomst totem. De leerlingen presenteren de uitkomsten van gemaakt werk en leren elkaar relevante feed back te geven.

Subdoel kennis	De leerling vertelt over zijn onderzoek naar de eigen persoonlijke geschiedenis met daarin aandacht voor persoonlijke gebeurtenissen, familiekenmerken en de tijd waarin de (groot)ouders opgroeiden.
Subdoel vaardigheid	De leerling onderzoekt de maakbaarheid van talenten en vormt een eigen toekomstbeeld.

Benodigdheden

- teken -, schilder -en collage materialen
- computers om geluidfragmenten en filmfragmenten te zoeken en te bewerken.

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren, presenteren en evalueren.

Onderzoek 1: Onvergetelijke gebeurtenissen

Doorloop in deze opdracht de volgende stappen:

1. Bespreek met de leerlingen of er gebeurtenissen in hun leven zijn geweest die zo'n grote indruk hebben gemaakt, dat ze alles nog weten: waar ze waren, hoe ze zich voelden, welke kleding ze droegen, wat ervoor en erna gebeurde. Help de leerlingen op weg met een voorbeeld van een recente gebeurtenis in de wereld. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld een fragment van [NOS Jeugdjournaal](#). Bespreek hoe en of ze zich deze gebeurtenis over vijftig jaar nog zullen herinneren. Welk beeld of gevoel zal blijven hangen?
2. Laat de leerlingen individueel één of meerdere onvergetelijke gebeurtenissen opschrijven, waarbij ze ook vermelden waarom ze het zich nog zo goed herinneren. Deel de bevindingen met elkaar.
3. Maak een tijdlijn voor in het klaslokaal, bijvoorbeeld met kaartjes aan een waslijn met knijpers. Zet op de kaartjes belangrijke en onvergetelijke gebeurtenissen uit het leven van de leerlingen, hun ouders en de wereld. Vermeld het jaartal erbij. Laat de tijdlijn gedurende het project hangen en vul 'm aan.

Onderzoek 2: Van wie heb ik dat?

Binnen families worden talenten en interesses vaak doorgegeven; kinderen van artsen worden zelf ook vaak artsen. Creatieve, sportieve en andere vermogens worden ook vaak doorgegeven.

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Laat de leerlingen voorbeelden zoeken van families waarvan verschillende generaties werkzaam zijn in hetzelfde werkveld. Denk aan de familie Krabbé, Hazes en Kluivert.
2. Bekijk en bespreek:
  - [de foto's van op elkaar lijkende familieleden op de site Curioctopus](#) ;
  - [een filmpje over de vraag hoe You-Tubers er over twintig jaar uitzien](#) .
3. Laat de leerlingen onderzoek doen naar de kenmerken en talenten van hun familie. Welke typische eigenschappen horen bij jouw familie; kenmerken die je terugziet bij jezelf, je ouders, je grootouders en misschien zelfs je overgrootouders? Verzamel bewijsmateriaal in de vorm van foto's, filmfragmenten en/of attributen die de betreffende kenmerken (kleur haar, kleur ogen, lengte, etc.) en talenten zichtbaar maken.
4. Laat de leerlingen zelf een vorm kiezen waarin zij hun onderzoeksresultaten (de verzamelde data, geluidsfragmenten, foto's, attributen) in tekst en beeld verwerken. Denk bijvoorbeeld aan een stamboom van kenmerken en talenten, een foto van jezelf met pijltjes en teksten erbij (zoals 'kleur ogen van mijn oma') of een liedje.

Onderzoek 3: De jeugd van toen

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bekijk en bespreek de volgende filmpjes waarin voorwerpen van vroeger worden onderzocht:
  - Uit de YouTube-serie 'Kids react to': [walkman](#)
  - Uit de YouTube-serie 'Kids react to': [telefoon met draaischijf](#)
  - En andersom: [een swipende peuter op een tijdschrift](#)
2. Laat de leerlingen samen met een ouder of grootouder onderzoek doen naar de kenmerken van de tijd waarin de (groot)ouders de leeftijd hadden van de leerlingen. Denk aan de mode, muziek, dansstijlen, vormgeving, woninginrichting, vervoersmiddelen, eetgewoonten, kunststromingen. Leg een interdisciplinaire verzameling aan en maak een beeld- en geluidscollage die de sfeer van die tijd uitstraalt.
3. Bespreek de verzamelingen en inventariseer welke dansstijlen er genoemd zijn. Selecteer er twee of drie. Zoek bijpassende muziek en onderzoek met de leerlingen hoe de dans gedanst wordt. Gebruik hierbij instructie filmpjes op YouTube, waarbij je als zoektermen de dansstijlen ingeeft. Schakel eventueel ouders in om hun dans te demonsteren.

Onderzoek 4: Alles kan

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bekijk en bespreek op Google Afbeeldingen foto's van Orlan. Deze Franse kunstenares gebruikt plastische chirurgie om zichzelf te transformeren, met onder meer 17^e-eeuwse portretten als uitgangspunt. Tegenwoordig is er al heel veel mogelijk in de plastische chirurgie, maar ook de biotechnologische ontwikkelingen gaan razendsnel. Denk aan het implanteren van chips, het ingrijpen in DNA of het ontwikkelen van bionische ledematen zoals in [dit artikel over een bionische arm met drone](#).
2. In deze opdracht maakt u samen met de leerlingen een scène met de titel 'Een consult bij de biotechnicus'. Doorloop de volgende stappen:
  1. Bespreek dat in de biotechnologie wetenschap wordt ingezet voor praktische doeleinden.
  2. Laat de leerlingen bedenken wat ze aan hun lichaam zouden willen veranderen, wat ze zouden willen kunnen, en waarom. Bijvoorbeeld: een extern geheugen waarop je kunt inpluggen, benen waarmee je altijd kunt scoren, superhard kunt rennen of heel hoog kunnen springen, een bionische arm waarmee je met een propeller kunt opstijgen. Laat ze over zichzelf nadenken als een soort product en laat ze keuzes maken voor bepaalde specifieke talenten.
  3. Vorm groepjes van drie of vier leerlingen. Laat ze een scène maken over een consult bij het biotechnologische lab. Ze verdelen zelf de rollen (van de biotechnicus, de assistent, de cliënt, etc.). De cliënt heeft een specifieke wens ter verbetering van zijn lichaam of brein en komt op consult in het lab. Wat moet er gebeuren? Welke voor- en nadelen zijn er? Wat zijn de risico's en mogelijke bijwerkingen? Wat kost het? Is het ethisch verantwoord?

Laat de scènes aan elkaar zien en bespreek ze na.

Onderzoek 5: terugblik op je leven

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bedenk met de klas hoe de wereld er in het jaar 2099 uitziet en maak daarvan een mindmap. Onderscheid de volgende categorieën: wetenschap, samenleving, stadsplanning, normen en waarden, kunst, technische mogelijkheden, milieu.
2. Vorm tweetallen. Samen kijken de leerlingen vanuit 2099 terug op hun leven. Ze onderzoeken wie en wat ze zijn geworden. Laat ze hun dromen, wensen en gedachten inzetten om te bepalen hoe hun leven eruit is gaan zien. Noteer de bevindingen in een persoonlijke mindmap.
3. De leerlingen stellen een curriculum vitae op of maken een korte biografie waarin de resultaten uit dit onderzoek zijn verwerkt.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Welk familietalent heb je ontdekt, waarvan je hoopt dat dit doorgegeven blijft worden in de toekomst?
Reflectie proces	Welke persoonlijke gebeurtenis vind je de moeite waard om over 50 jaar te vertellen aan je kleinkinderen?

5. Uitvoeren

Subdoel kennis	De leerling legt uit hoe de ideeën uit de onderzoeksfase toegepast zijn in het ontwerp van zijn eigen toekomstbeeld.
Subdoel vaardigheid	De leerling ontwerpt zijn eigen toekomstbeeld in tekst, beeld, dans, film, theater of muziek.

Benodigdheden:

- computers met hierop een muziekbewerkingsprogramma geïnstalleerd

Uitvoeren 1: It happend in 2099

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

- Laat de leerlingen een verhaal verzinnen en schrijven over een onvergetelijke en ongelooflijke gebeurtenis die in het jaar 2099 in hun persoonlijke leven plaatsvindt. Ze gebruiken hierbij de bevindingen uit de onderzoeksopdrachten, met name opdracht 3.1. Uitgangspunten zijn de persoonlijke ervaring en alle beleefde sensaties, gekoppeld aan het tijdsbeeld.
- Laat de leerlingen het verhaal illustreren. Ze bepalen zelf de vorm. Tekst, beeld, beweging en geluid moeten elkaar versterken en inzicht geven in de sfeer van die toekomstige tijd.

Uitvoeren 2 : Talententotem

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

- Besprek naar aanleiding van de verzamelde onderzoeksresultaten welke eigen talenten en familietalenten de leerlingen willen meenemen naar het jaar 2099. Laat de leerlingen een symbool zoeken of maken dat hun talent weergeeft. Denk aan een foto, object, omschrijving of geluid. Met de hele klas wordt met de verzameling talentsymbolen een totem gevormd. Dit kan een digitaal gesimuleerde totem zijn, een twee- of driedimensionaal vormgegeven beeld, een filmpje met woorden en soundscapes, etc. Bepaal in overleg de gewenste vorm.
- Bekijk en bespreek de trailer van [Santa Sangre](#), een circusdansvoorstelling met voorwerpen. De talententotem vormt de inspiratie voor het maken van een levende totem in de vorm van een bewegingsperformance. Laat de leerlingen de talenten die verwerkt zijn in het totembeeld, omzetten in passende bewegingen. Maak met de verschillende bewegingen een compositie en let daarbij op hoog, laag, langzaam, snel, plaatsing in de ruimte, ritme, etc. Maak een filmpje van de bewegingsperformance.

Uitvoeren 3 : Bionische superster

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bekijk en bespreek het artikel over de eerste [Bionische mens](#).
2. Vorm groepjes van drie of vier leerlingen. Laat de leerlingen een scène bedenken over bionische supersterren die zijn gemaakt met behulp van biotechnologie. Houd rekening met de volgende aandachtspunten:
  - Ieder personage heeft zijn eigen bijzondere kenmerken. Deze moeten goed tot uitdrukking komen in de fysieke transformatie van de speler en in zijn manier van praten en bewegen.
  - De scène gaat over een rampsituatie waarin iets verschrikkelijk misgaat met grote gevolgen voor de biotechnologische functies van de personages. De situaties voor en na de ramp worden uitgespeeld.
  - De scène heeft een duidelijk begin, midden en eind.
  - Geef de groepjes voldoende tijd om hun scène te oefenen.
  - Presenteer de scènes aan elkaar en geef elkaar tips en tops.
  - Laat de groepjes de feedback verwerken in een volgende versie van hun scènes.

Uitvoeren 4 : Toekomstmuziek

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Laat de leerlingen in groepjes toekomstmuziek ontwerpen. Ze combineren muziekfragmenten uit de tijd van hun grootouders en ouders met hedendaagse muziek. Vul de muziekcompilatie aan met passende geluiden en soundeffecten, zodat het geheel een utopische uitstraling krijgt. Gebruik hiervoor een passend muziekbewerkingsprogramma.
2. Bij de nieuwe muziek verzinnen de groepjes een dansstijl met hypermoderne bewegingen. Ze maken duidelijke afspraken over welke beweging op welke beweging volgt. Maak de dans zodanig dat hij goed aan te leren is aan de medeleerlingen.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Wat is het meest utopische onderdeel van jouw ontwerp?
Reflectie proces	Waarom koos je deze kunstdiscipline (literatuur, beeldend, dans, theater, muziek of film) voor jouw ontwerp?

6. Presenteren

In dit project staat het ontwikkelproces centraal en komt het eindproduct op de tweede plaats. In het creatief stroomdiagram wordt daarom gesproken over uitkomsten. De manier van presenteren staat niet vast, hieronder volgen een aantal suggesties. Het is zelfs heel goed mogelijk dat er een presentatievorm ontstaat die niet is omschreven. Luister en kijk naar de kwaliteiten en voorkeuren van de leerlingen en vergeet uw eigen kwaliteiten niet in te zetten in het proces.

Subdoel kennis	De leerling benoemt verschillende manieren van presenteren zoals een tentoonstelling of multimediaal feest.
Subdoel vaardigheid	De leerling presenteert zijn eigen vormgegeven toekomstbeeld aan publiek in een zelfgekozen presentatievorm.

Presenteren 1: Plek voor de toekomst

Richt met de uitkomsten van de onderzoeks- en uitvoeringsopdrachten een plek voor de toekomst in. Denk met elkaar na over de vorm en inrichting. Dit kan in een plat vlak, driedimensionaal of digitaal. Verzin een passende titel voor de plek. Gebruik eventueel bijlage 5 ter inspiratie.

Presenteren 2: Feest van de toekomst

Organiseer een feestje waarop gedanst kan worden op de toekomstmuziek. Nodig de ouders of de kleuters uit.

Presenteren 4: eigen presentatievorm

Presenteer de uitkomsten van de diverse opdrachten naar eigen inzicht.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Waarom past deze gekozen presentatievorm het beste bij jouw vormgegeven toekomstbeeld?

Evalueren

Besprek met uw leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen:

- Waar denk je nu aan bij het begrip 'tijd'?
- Wat heb je ontdekt over je eigen talenten, die van je ouders en die van je medeleerlingen?

- Wat weet je nu meer over je familieleden en de tijd waarin ze leefden?
- Hoe ga jij kennis en cultuur bewaren?
- Hoe was het om je te verplaatsten in de toekomst?
- Welke opdracht heeft je het meest verrast?
- Wat kun je vertellen over de presentatie?

Eindreflectie: zelfregulatie terugkijkend	Wat heb je ontdekt over je eigen geschiedenis dat je nog niet wist?
Eindreflectie: zelfregulatie vooruitkijkend	Wat vertel je later aan je eigen kleinkinderen over dit project?